605/00

Den 28. december 2000 blev i sag nr. 52.499:

xxxxxx xxxxxxxxxxxx
xxxxxxxxx xxxx xxxxxxxxxx
xxxxxxxxxx x
xxxx xxxxxxxx

mod

Industriens
Pensionsforsikring A/S
H.C. Andersens
Boulevard 47
1553 København V

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Forsikringstageren, der har pensionsforsikring i Industriens Pensionsforsikring A/S, påstår ved sin advokat selskabet pligtig at anerkende, at hendes erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen i ethvert erhverv, og at hun således er berettiget til at oppebære helbredsbetingede ydelser.

Klageren anmeldte den 21/5 1999, at hun siden den 10/11 1996 havde været syg på grund af de skader, hun som passager i et motorkøretøj havde pådraget sig ved et færdselsuheld. Klageren oplyste endvidere, at hun modtog sygedagpenge fra kommunen.

Klageren har bl.a. fremlagt speciallægeerklæringer, udarbejdet på foranledning af bilens forsikringsselskab. Af erklæring dateret 14/10 1998 fra overlæge P.L. fremgår: "Aktuelle: Patienten var den 10.11.1996 i færd med at køre på motorvej om natten sammen med sin forlovede. Var forsædepassager og sad med sikkerhedssele. I forbindelse med passage over en bro, hvor der var glat, kom bilen i skred og havnede i grøften med køleren pegende nedad. Patientens forlovede var slynget ud af bilen gennem soltaget. Patienten selv hang i sikkerhedsselen og var slået bevidstløs i forbindelse med selve ulykkestilfældet. Havde pådraget sig et kraftigt slag på højre skulder, idet højre fordør var

slået helt ind i bilen. Samtidig havde patienten slået hovedet op i forruden og fået en bule i panden. I forbindelse med, at hun blev trukket ud af bilen, kom hun til sig selv. Blev 3 kvarter senere af den tilkomne politibil kørt til skadestuen på Aabenraa sygehus, hvor hun blev undersøgt straks. Ifølge skadeseddelen var patienten dér kl. 04.44 om morgenen. Man fandt udtalt ømhed svarende til det højre akromioklavikulærled samt en bule i panden. Der var overfladiske ekskroriationer i højre side af ansigtet efter glassplinter. Røntgen af højre skulder viste luksation i akromioklavikulærleddet, men ingen egentlig fraktur. Armen blev stabiliseret med en slynge og patienten blev sendt hjem til roligt regime. Patienten blev straks sygemeldt via egen læge og var sygemeldt de næste 3 mdr. I denne periode fik hun tiltagende smerter i højre skulder og arm på trods af fysioterapi, som startede den 20.12.1996. Forsøgte at komme tilbage til sit arbejde i begyndelsen af februar 1997, startede på skånearbejde 4 timer dagligt, nåede aldrig at komme op på fuldt arbejde og måtte efter 3 mdr. i samarbejde med egen læge og fagforeningen ophøre med sit arbejde, idet det var for tungt. Arbejdet på dette tidspunkt på E. Sejlfabrik ... og dette indebar tunge løft på 50 kg af gangen samt i øvrigt hårdt fysisk arbejde dagen igennem. Det skal anføres, at patienten er højrehåndet. ... Aktuelle gener: Har konstant smerte i højre skulder med udstråling til højre arm og af og til også udstråling i hele nakke-skulderåget op i højre side af baghovedet. Ved bevægelse samt evt. brug af højre arm accentueres smerterne straks. Patientens forlovede oplever næsten hver nat, at patienten græder i søvne på grund af smerter. Endvidere vågner hun ofte om natten på grund af smerter. Havde i en periode efter den sidste operation svært ved at bevæge albueleddet på højre side, men patienten har trænet dette intensivt hjemme, så der nu er stort set normal bevægelighed. Patienten er primært generet af svær bevægeindskrænkning, konstante smerter, sovende fornemmelse ud i hele underarm og fingre, så hun stort set ikke kan bruge højre arm til noget. Har f.eks. svært ved at holde på en blyant og når hun skal skrive et brev, kan hun kun skrive en linie af gangen og må derefter holde pause. Hvis hun skal række ind i køleskabet efter en liter mælk, må hun bruge venstre hånd samtidig, idet hun ikke kan holde på mælkekartonen. Kan ikke løfte en kande kaffe og skænke op i koppen. Kan ikke holde på en ske og slet ikke føre skeen op til munden, idet hun ikke kan rotere i skulderen samtidigt. Har til daglig svært ved at køre bil, idet familiens bil ikke har servostyring. Har endvidere svært ved at skifte gear, specialt til 5. gear og bakgear. Familien er nødsaget til at skifte bil til en type med servostyring og automatgear. Når patienten har trænet hos fysioterapeuten, kan hun mær-

ke, at der kommer kraftig hævelse, specielt af deltoideusmuskelen fortil på humerus. Samtidig kommer der kraftig sovende fornemmelse i hele armen samt ud i fingrene. Sætter sig primært i albuen, håndleddet og fingrene. Vågner efter træning ofte om natten ved, at fingrene sover kraftigt samt er iskolde. Har svært ved at tage tøj af og på til dagligt, således kan hun ikke spænde sin BH, har svært ved at knappe knapperne i skjorte og jakker. Har svært ved at tage sko på, idet der kommer smerter i hele skulderen, når hun skal bøje sig fremover og strække ud efter noget. Har endvidere svært ved at tørre sig efter toiletbesøg samt tørre sig på ryggen. I det daglige har hun svært ved at klare støvsugning, gulvvask, rive have, nå ting, som er over vandret som f.eks. hænge høj op o. lign. Patienten har kørekort både til bil og motorcykel, men kan ikke tåle at køre på motorcykel mere, idet hun har svært ved at hænge i armene og endvidere hurtigt bliver kraftesløs i højre arm både, når hun cykler på almindelig cykel samt skal køre som fører af motorcykel. Har endvidere svært ved at sidde som bagsædepassager på motorcykel, idet hun ikke kan holde omkring føreren. Kan ikke rulle rullegardiner ned i huset, idet hun dårligt kan nå og heller ikke har kraft til at trække det ned. Er helt ophørt med at svømme, idet hun ikke kan foretage svømmebevægelser på grund af smerterne. Efter den sidste stabiliserende operation er der ikke nogen væsentlig tendens til, at ledhovedet på overarmsknoglen glider fremad, derimod mærker hun næsten konstant, at der er teleskopering op og ned i skulderleddet, hvilket ikke var tilstede før ulykkestilfældet. Kan slet ikke løbe, idet dette medfører kraftige smerte. Når hun bevæger sig hurtigt, må hun gå med armen tæt indtil siden og med underarmen henover maven fortil, det vil sige adduceret og indadroteret for at holde skulderen i ro. Har på grund af ovenstående svære gener været konstant sygemeldt af sin egen læge og der er endnu ikke taget stilling til, hvornår hun evt. kan raskmeldes eller revalideres. ... Konklusion: Stort set tidligere rask ung kvinde, som i forbindelse med voldsom trafikulykke pådrager sig kraftigt slag på højre skulder medførende akromioklavikulær luksation samt svær påvirkning af stabiliteten i højre skulder. Har endvidere pådraget sig en moderat whiplash læsion med efterfølgende daglig hovedpine, snurrende fornemmelse svarende til hele højre skulder og overekstremitet. Efter stabilisering af skulderen i AP-planet er der fortsat instabilitet i frontplanet, det vil sige teleskopering op og ned medførende konstante smerter og svær indskrænket bevægelighed. Der er ingen tvivl om sammenhængen mellem aktuelle skade og slutresultatet. Prognosen er, at såfremt patienten fortsætter selvtræning og fysioterapi vil hun formentlig i løbet af de kommende 9 mdr. kunne

trænes op til at blive 10-15 pct. bedre, end hun er i dag. Dette efterlader en resttilstand, som medfører, at patienten i generelt erhverv er nedsat med minimun 50 pct. og det er i hvertfald sikkert, at patienten ikke på noget tidspunkt kan komme tilbage til hårdt fysisk arbejde med højre arm."

Den 4/10 1999 udarbejde overlæge P.L. på ny speciallægeerklæring, og af denne fremgår bl.a.: "Jeg har tidligere set patienten på anmodning fra Dem og udfærdiget speciallægeerklæring vedrørende ovenstående skade d. 14.10.98., og den aktuelle speciallægeerklæring skal derfor ses som en tilføjelse til den første. ... Efter den stabiliserende operation af højre skulder gik patienten til fysioterapi 2-3 gange ugentligt på Aalborg sygehus indtil 1.10.98. Patienten føler selv, at stationær tidspunkt mht. skulderen indtrådte medio september 1998. Har siden forsøgt behandling hos kiropraktor uden effekt. Zoneterapeut uden væsentlig effekt samt sportsmassør også uden effekt. Patientens problemer med nakken er langsomt forværret gennem 1999 og det er nu specielt generne fra nakken og hovedet, som sætter grænsen for, hvad patienten kan samt virker forstyrrende på hendes dagligdag. Efter at generne fra skulderen er blevet stationær har hun bedre og bedre kunnet skille symptomerne fra nakken og skulderen ad. ... **Konklusion:** Siden sidst er der indtrådt stationær tilstand med højre skulder, som stort set er som beskrevet tidligere. Derimod er der kommet tiltagen nedsat kraft i højre hånd, som nu er reduceret med ca. 40% i forhold til de tidligere målinger. Dette er voldsomt generende for patienten i det daglige, og hun har også måttet skifte arbejde til ikke fysisk belastende arbejde siden sidst. Endvidere er der tilkommet symptomer som man ser ved whiplash-læsion i form af øget labilitet, øget koncentrationsbesvær og læsebesvær samt indlæringsbesvær. Endvidere daglig hovedpine samt smerter i nakke og hals. Røntgen af columna cervicalis fra 27.9.99 viser: RU af columna cervicalis med specialoptagelse af dens: viser normale ossøse og artikulære forhold uden tegn på fraktur, luksation eller følger heraf. RD: i.a. ... Samtlige patientens gener er i fuld overensstemmelse med det aktuelle traume, hvor der også er tegn på et vist moment af whiplash. **Prognose:** Der er ikke udsigt til nogen væsentlig forbedring i fremtiden, og jeg mener, at patientens sag kan afsluttes aktuelt."

I juni 1999 bevilgede kommunen klageren revalideringsydelse til den 4 årige uddannelse til pædagog.

I selskabets skrivelse af 21/3 2000 til nævnet hedder det bl.a.: "Af revalideringsplanen fra R. Kommune fremgår det bl.a., at D.C. [klageren] efter trafikuheldet i oktober 1996 var sygemeldt indtil april 1997. D.C. genoptog herefter sit hidtidige arbejde ved E. Sails. Efter samråd med egen læge måtte D.C. imidlertid ophøre med dette arbejde, da det var for fysisk belastende. D.C. har efterfølgende været på daghøjskole ... på kurset 'Pædagogik, sundhed og samfund' fra februar til juni 1998. D.C. ønsker at komme til at arbejde med adfærdsvanskelige børn, og hun er i oktober 1998 startet på VUC med danske på 10. kl. udvidet niveau. D.C. er i marts 1999 startet på arbejdsprøvning på institutionen 'P.' med henblik på at få afklaret, om hendes skulder kan klare arbejdet indenfor pædagogområdet. D.C. har haft ca. 28-30 timer ugentligt i begyndelsen, hvor der også indgik weekendarbejde for at prøve belastningen med heldagsarbejde. Fra maj er timetallet blevet reduceret til ca. 18 timer ugentligt i forbindelse med tiltagende mængde arbejde med skole og eksamen på VUC. Efter endt eksamen ved VUC i juni 1999 er D.C. begyndt 37 timer ugentligt indtil midten af august 1999. Fra institutionen 'P.' er det ved opfølgningsmøde bl.a. udtalt, at D.C. er positiv og interesseret i arbejdet. der har helbredsmæssigt kun været 2 sygedage. For at D.C. kan optages på Børnehaveseminariet skal hun gennemgå uddannelse på VUC som består af 'pædagogpakken' på HF-niveau. D.C. skal efterfølgende optages på Børnehaveseminariet, som består af 3 år. Ved socialudvalgsmøde den 23. juni 1999 er D.C. bevilget økonomisk støtte i forbindelse med revalidering til pædagog med virkning fra 1. august 1999 til 30. juni 2003. Industriens Pension har herefter truffet afgørelse i sagen. Der er ved afgørelsen lagt vægt på, at D.C. er bevilget revalideringsydelse til uddannelse som pædagog, og at der således er udsigt til, at D.C. kan vende tilbage til arbejdsmarkedet, muligvis som pædagog. Det er i afgørelsen tillige anført, at hvis D.C. mod forventning alligevel ikke kan vende tilbage til arbejdsmarkedet af helbredsmæssige årsager, er hun selvfølgelig velkommen til at rette henvendelse igen. Industriens Pension vil så tage sagen op til fornyet vurdering. Advokat J.U. har ved skrivelse af 7. december 1999 til Industriens Pension anført, at kravet om invalidesum samt bidragsfritagelse fastholdes. Der er i den forbindelse henvist til, at det fremgår af overlæge O.L.'s speciallægeerklæring, at D.C.'s erhvervsevne er nedsat med mindst halvdelen i generelt erhverv. Industriens Pension har i skrivelse af 15. december 1999 hertil anført, at D.C.'s erhvervsevne i ethvert erhverv ikke kan anses for at være varigt nedsat, da hun er under uddannelse til pædagog. Industri-

ens Pension har vurderet, at D.C. efter endt revalidering kan opnå ansættelse som pædagog, og at Industriens Pension derfor ikke finder hendes erhvervsevne varigt nedsat med mindst halvdelen i ethvert erhverv. Industriens Pension har i den forbindelse henvist til Industriens Pensions Almindelige forsikringsbetingelser § 7, stk. 3, ... Industriens Pension fastholder således afgørelsen af 25. november 1999. **Til støtte herfor gøres det gældende,**

at Industriens pension efter en konkret vurdering træffer afgørelse i sager om invalidesum samt bidragsfritagelse, og at Industriens Pension derfor ikke er bundet af udtalelser i speciallægeerklæringer. Dette har bl.a. sammenhæng med, at de helbredsmæssige forhold som udgangspunkt forudsættes at være delelemeter i den samlede vurdering af et medlems erhvervsevne. Således skal også revaliderings- og aktiveringsmæssige foranstaltninger indgå i vurderingen,

at der i afgørelsen ikke ensidigt er lagt vægt på, at D.C. er i et revalideringsforløb, men derimod, at der er realistisk mulighed for, at hun kan vende tilbage til arbejdsmarkedet, jf. herved nævnets kendelse af 17. maj 1999 sag nr. 48.890,

at revalideringsmulighederne ikke kan anses for at være afprøvet og udtømte, hvilket efter lov om social pension § 15, stk. 1, er en betingelse for at få tilkende førtidspension,

at der ved denne vurdering lægges vægt på pågældendes alder, således at jo yngre pågældende er, jo større vil kravene til forudgående revalidering som udgangspunkt være,

at Industriens Pension i henhold til forsikringsbetingelserne §§ 7, stk. 3 og 8, stk. 2 har henvist til, at forringelsen af erhvervsevnen bedømmes under hensyn til den pågældendes forhold efter lignende regler som i lovgivningen om sociale pensioner,

at der i Den Sociale Ankestyrelses praksis vedrørende whiplash traume, som beskrevet i SM P-19-98 ved bedømmelse af retten til førtidspension, er lagt vægt på tilstandens varighed, og om mulighederne for behandling og revalidering er udtømt.

at Industriens Pension udtrykkeligt i afgørelsen har anført, at D.C. har mulighed for at få sagen vurderet på ny, hvis hun alligevel ikke er i stand til at vende tilbage til arbejdsmarkedet af helbredsmæssige årsager."

Klagerens advokat er utilfreds med selskabets afgørelse og har i skrivelse af 16/6 2000 til nævnet anført: "Indledningsvis gør jeg opmærksom på, at klager endnu ikke er star-

tet på børnehaveseminariet. Klager har fremsendt en ansøgning til flere børnehaveseminarier - men har endnu ikke modtaget meddelelse om, hvorvidt hun er optaget. Over for de af Industriens Pension Forsikring A/S fremsatte anbringender gøres det gældende:

at Industriens Pension Forsikring A/S i henhold til forsikringsbetingelserne § 7, stk. 6 og § 8, stk. 4, kan kræve, at forsikrede personer bliver undersøgt af læger m.v. og derfor anerkender speciallæge erklæringer og er bundet af sådanne erklæringer samt Arbejdsskadestyrelsens afgørelse,

at Industriens Pension Forsikring A/S først kan træffe en endelig afgørelse, når sagen er færdigbehandlet hos Arbejdsskadestyrelsen,

at Industriens Pension Forsikring A/S skal udbetale invalidesum og yde bidragsfritagelse fra ansøgningstidspunktet, såfremt Arbejdsskadestyrelsen vurderer, at klagers erhvervsevne generelt er nedsat med halvdelen eller 2/3,

at klager ret til bidragsfritagelse og invalidesum bortfalder, såfremt klagers erhvervsevne forbedres i overensstemmelse med forsikringsbetingelserne § 7, stk. 8 samt den sociale lovgivning,

at det alene er retten til højeste førtidspension, der er betinget af, at revalideringsmulighederne er udsøgte,

at der er realistiske muligheder for, at klager ikke kan vende tilbage til arbejdsmarkedet, og at klagers forsøg herpå ikke skal afskære klager fra at modtage en forsikringsydelse i en årrække, såfremt det ikke lykkedes for klager at vende tilbage til arbejdsmarkedet."

Selskabet har i skrivelse af 5/7 2000 til nævnet bemærket: "Det er anført, at Industriens Pension med henvisning til forsikringsbetingelsernes § 7, stk. 6 og § 8, stk. 4, er bundet af speciallægeerklæringer samt Arbejdsskadestyrelsens afgørelser. Hertil skal Industriens Pension henvise til de anbringender der er gjort gældende i svarskriftet samt bestride at klagers fortolkning af forsikringsbetingelserne er korrekt. Som følge af ovenstående bestrides ligeledes, at Industriens Pension først kan træffe afgørelse, når sagen er færdigbehandlet i Arbejdsskadestyrelsen. Med hensyn til det anførte vedrørende udbetalingstidspunktet for invalidesum samt bidragsfritagelse skal Industriens Pension understrege, at udbetaling sker efter fastsættelse af forsikringstagers skadestidspunkt, der fastsættes efter en konkret vurdering. Udbetalingstidspunktet kan således fastsættes til

før ansøgningstidspunktet og er uafhængig af Arbejdsskadestyrelsens afgørelse. Med hensyn til det anførte vedrørende bortfald af tilkendte helbredsbetingede ydelser skal det præciseres, at forsikringsbetingelserne § 7, stk. 8 vedrører invalidepension og bidragsfritagelse, og ikke som af klager anført invalidesum og bidragsfritagelse. For så vidt angår tilkendt invalidesum, er der tale om en engangsydelse, der ikke kan bortfalde. Retten til tilkendt bidragsfritagelse opretholdes så læge, der er dokumentation for, at forsikringstagers erhvervsevne er nedsat med omkring 2/3. Såfremt forsikringstagers erhvervsevne forbedres, vil retten til bidragsfritagelse bortfalde fra tidspunktet, hvor der ikke længere er dokumentation for, at forsikringstages erhvervsevne er nedsat med omkring 2/3. Det skal tillige bestrides, at det alene er retten til højeste førtidspension, der er betinget af, at revalideringsmulighederne er udtømte. Der henvises i den forbindelse til Lov om Social Pension § 20a, stk. 2, hvoraf det af ordlyden klart fremgår, at 'Behandling af en sag om førtidspension kan først påbegyndes på det tidspunkt, hvor det konstateres, at alle aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige samt andre foranstaltninger har været afprøvet, jf. § 15, stk. 2. Dette gælder dog ikke i de tilfælde, hvor det vurderes, jf. stk. 1, at erhvervsevnen er ubetydelig og ikke kan forbedres efter de nævnte foranstaltninger i 1. pkt.' Det er således alene tilkendelse af højeste førtidspension, der ikke er betinget af, at alle revalideringsmuligheder kan være afprøvet. Endelig skal der vedrørende klagers sidste punkt endnu engang henvises til det anbringende, der er gjort gældende i svarskriftet, hvoraf det fremgår, at såfremt forsikringstager ikke kan vende tilbage til arbejdsmarkedet, kan forsikringstager få vurderet sagen på ny,"

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.: "**§ 7. Invalidepension og bidragsfritagelse** Den i pensionsbeviset fastsatte ret til invalidepension og/eller bidragsfritagelse indtræder, når den forsikredes erhvervsevne efter forsikringens ikrafttræden før det fyldte 60. år på grund af sygdom eller ulykkestilfælde skønnes varigt nedsat med 2/3 eller mere af den fulde erhvervsevne. ... Stk. 3 Forringelsen af erhvervsevnen bedømmes af Industriens Pension under hensyn til den pågældendes forhold efter lignende regler som lovgivningen om sociale pensioner. ... Stk. 6 Industriens Pension kan til enhver tid kræve dokumentation for, at sikredes erhvervsevne er nedsat med 2/3 eller mere og kan forlange de oplysninger, som Industriens Pension anser for nødvendige til bedømmelse heraf. Endvidere er forsikrede forpligtet til at lade sig undersøge, eventuelt i forbindelse med hospitalsindlæggelse, af læger, der anvises af Industriens Pension. ... Stk. 8 Gen-

vindes erhvervenes i en sådan grad, at forudsætningen for ydelserne ikke længere er til stede, ophører retten til invalidepension og/eller bidragsfritagelse. **§ 8. Invalidesum** Den i pensionsbeviset fastsatte ret til invalidesum indtræder, når den forsikredes erhvervsevne efter forsikringens ikrafttræden før det fyldte 60. år på grund af sygdom eller ulykkestilfælde skønnes varigt nedsat med 1/2 eller mere af den fulde erhvervsevne. Stk. 2 Forringelsen af erhvervsevnen bedømmes af Industriens Pension under hensyn til den pågældendes forhold efter lignende regler som i lovgivningen om sociale pensioner."

Nævnet udtaler:
Indledningsvis bemærkes, at forsikringsbegivenheden - således som forsikringsbetingelserne er formuleret - er en varig nedsættelse af erhvervsevnen med halvdelen eller mere. Det er således ikke ansøgningstidspunktet, som er afgørende for, fra hvilket tidspunkt en forsikringstager er berettiget til at oppebære ydelser.

Nævnet finder endvidere anledning til at bemærke, at spørgsmålet om, hvorvidt erhvervsevnen er nedsat i ydelsesberettigende grad, skal afgøres ud fra en konkret vurdering, og at både speciallægeerklæringer og ikke mindst evnen til at gennemgå en uddannelse m.v. indgår som elementer i denne vurdering.

Nævnet har gennemgået sagen og finder det på det foreliggende grundlag ikke sandsynliggjort, at klagerens erhvervsevne varigt er nedsat med mindst 50%. Da nævnet således ikke kan kritisere selskabets afgørelse,

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

Poul Sørensen